IL-MUŻAJK TAL-KALVARJU

Mill-blata Mqaddsa tal-Kalvarju, li fuqha l-Lhud u r-Rumani sallbu lil Ġesù u liż-żewġ ħallelin, il-lum ma fadalx għajr kagħab, jew kubu tal-blat ta' xi ħmistaxer xiber għoli, tul u wisa'. Fuqu sewwa għandhom kappella l-Griegi Ortodossi, u tmiss magħha, imma mhux fuq il-blata, għandhom kappella oħra l-Latini, jiġifieri l-Franġiskani.

Ġerusalem. — L-inkwatru tal-mużajk fl-artal tat-Tislib, fuq il-Kalvarju.

Il-ħitan u s-saqaf taż-żewġ kappelli, fi żmien is-Salibin kienu miksija bil-mużajk. Imma fiż-żmien li Ġerusalemm kienet f'idejn il-Misilmin, dal-mużajk beda bil-ftit il-ftit jaqa. Għax il-mużajk ikun xbihat u titriż, jiġifieri disinji, magħmula m'hux biż-żebgħa, imma minn frak tar-rħam imżewwaq, imwaħħal fis-saqaf jew fil-ħitan, li biż-żmien u bl-indewwa jerħi, jekk ma jiħdux ħsiebu. Minn dan il-mużajk, fis-sena 1808, meta nħarqet il-Bażilka tal-Qabar ta' Kristu, ftit kien baqa'.

Wara l-ħruq, il-Griegi talbu lis-Sultan ta' Kostantinopli biex il-Bażilka jsewwuha huma. Il-Franġiskani dak iż-żmien ma kellhomx flus, għax l-Ewropa kienet ftaqret bil-ħrieb jew gwerer ta' Napuljun. Għal hekk il-Griegi l-Bażilka sewwewha, jew aħjar, ħassruha, kif dehrilhom u kif qablilhom. Minn fuq il-Kalvarju neħħew il-fdal tal-mużajk li kien baqa', l-aktar fejn kien hemm xi kitba bil-Latin, u minnu kollu ma ħallewx għajr ix-xbiha mdaħħna tas-Salvatur, f'nofs is-saqaf.

Imma għoxrin sena ilu, jiġifieri fis-sena 1938, il-Franġiskani, wara ħafna talb u tħannin, qalgħu li jerġgħu jiksu bil-mużajk il-ħitan u s-saqaf tal-kap-

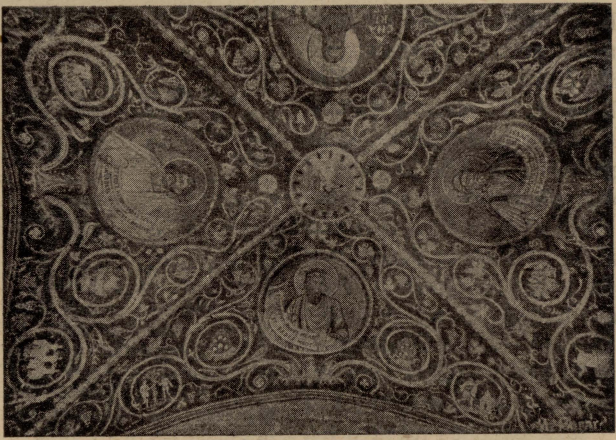

Ġerusalem. — Is-saqaf tal-kappella tal-Kalvarju.
Xbieha tal-mużajk tal-erba' Profeti bil-kliem tagħhom miktub f'idejhom.

pella tagħhom ta' fuq il-Kalvarju u jagħmlu wkoll xi tiswijiet oħrajn.

L-Artal tad-Duluri — Il-Franġiskani, mela, ġewwa l-ħajt bejn il-kappella tagħhom u tal-Griegi kellhom niċċa b'mezzu-bust sabiħ u milqut, tal-Madonna tad-Duluri, xogħol ta' naqqax Portugiż. Dil-Madonna għal kotra ta' grazzi li jaqilgħu bit-talb quddiemha, il-Għarab, Insara u Misilmin, laqqmuha l-Omm tal-Għeġubijiet. Quddiemha kien hemm artal żgħir, u kien jingħad li dak l-artal kien wieqaf fuq il-blat tal-Kalvarju. Għal hekk il-Franġiskani l-ewwel ma għamlu biddlu dak l-artal u waqqfuh fuq kolonna qasira u l-biċċa tal-blat tal-Kalvarju li dehret għattewh biż-żġieġ biex in-nies jarawha imma le jmissuha. Il-bust tad-Duluri ħallewh fin-niċċa, u l-ħajt fuq in-niċċa ksewh b'mużajk ġdid sabiħ.

L-Artal tat-Tislib — Fil-kappella tal-Franġiskani, fil-faċċata hemm artal kbir. Fuqu kien hemm xbieha tat-tila, imdaħħna u msewwda, li fiha ma kienx jidher ħlief, ftit kemm jingħaraf, Ġesù mimdud fuq is-salib. Din it-tila l-Franġiskani qalgħuha, naddfuha biex jaraw x'kien fiha sewwa, u għamlu f' imkienha xbieha bħalha sewwa tal-mużajk. Ix-xbieha fiha: Ġesù mimdud fuq is-salib, u sallab isammarlu idu x-xellugija; il-Madonna bil-wieqfa tħares, u l-Madaliena għarkubtejha f' riġlejn Ġesù. Fil-ħajt tal-ġenb, qrib l-artal, xbieha oħra tal-mużajk ukoll tu-

Ġerusalem. — In-nisa tal-Galilija, sħab il-Madonna. Inkwatru tal-mużajk fil-ħajt tal-kappella fuq il-Kalvarju.

ri n-nisa tal-Galilija li kienu telgħu Ġerusalem ma' Ġesù. U aktar 'il barra, xbieha ta' Abraham sa joqtol lil ibnu Iżhak u l-Anġlu jżommlu s-sikkina. Id-disinn ta' dal-mużajk għamlu l-pittur Taljan Luigi Trifoglio, u ħadmuh

Ġerusalem. — L-Anġlu jżomm id Abraham biex ma jidbaħx lil ibnu Iżhak. Inkwatru tal-mużajk fil-kappella tal-Kalvarju.

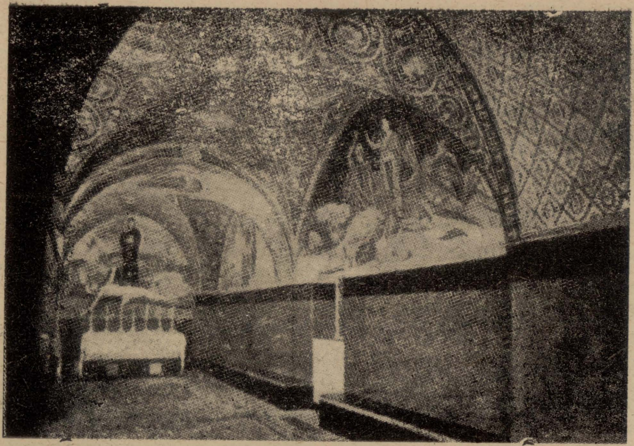

Ġerusalem. — Dehra tal-kappella tal-Franġiskani fuq il-Kalvarju, bix-xogħol tal-mużajk fil-ħitan u s-saqaf, u quddiem, jidher l-artal tat-Tislib.

il-ħaddiema tad-Ditta Monticelli ta' Ruma. Fuq l-artal, fis-saqaf hemm xbieha tas-salib u ma' dwaru tnaxer ħamiema li jfissru Ġesù Kristu mdawwar bit-tnax l-Appostlu.

Tifkiriet tal-Passjoni — F'dal mużajk li jżejjen il-kappella hemm ħafna tifkiriet tal-Passjoni, sewwa bit-tixbih —bħad-debħa ta' Iżhak — u sewwa b' tismijiet mill-Kotba tal-Għaqda l-Qadima. Hekk, hemm ix-xbiehat ta' Danjel, Iżajija, David, u Żakarija, kull wieħed iżomm karta f'idu, bil-kliem li kiteb hu fuq il-Passjoni ta' Kristu. Kliem ta' Danjel: "U wara tnejn u sebgħin ġimgħa jinqatel Kristu". Ta' Iżajija: "Indebaħ għax ried Hu, u ma fetaħx fommu". Ta' David: "Nifdu idejja u riġlejja"; u ta' Żakkarija: "U qagħdu jħarsu lejja wara li nifduni."

Hekk, mela, il-kappella tal-Franġiskani li tmiss mal-Blata Mqaddsa tal-Kalvarju, tfakkar lil min iżurha, bix-xbihat u bil-kitba, fil-ġrajja ta' niket u ħasra li minnha għadda Sidna Ġesù Kristu, hemm fuq il-Kalvarju, ħtija ta' dnubietna.

Fra Elija O.F.M.

~~IL-GĦAMJA TA' NAZARET~~

~~Nazaret kienet raħal żgħir, qisha xi raħal minn dawk iż-żgħar li hemm Għawdex, magħmul minn ftit għorof mibnija 'l hawn u 'l hemm qalb il-għelieqi. F'għalqa minnhom kien hemm naqra ta' dar minn dawn, mirfuda ma' ħanek tal-blat. Il-ħajt tas-sejjieħ ta' quddiemha kien magħluq b'xatba żgħira. Kienet id-dar ta' Jusef in Naġġar, li kien minn Betlehem, imma ġie joqgħod hawn ilu kemm il-sena. Kellu l-mara jisimha Mirjam, u tifel wieħed, żgħir, jismu Jesugħ.~~

~~Kien jum tal-Ħarifa, ftit qabel nofs inhar. Ix-xatba stemgħet tinfetaħ u stama' leħen ta' tifel żgħir igħajjat; "Ma!... J'ommi!" Kien Jesugħ, it-tifel ta' Mirjam u Jusef, ta' xi disa' snin. Kien irqajjaq u bajdani, ħafi u xagħru twil. Mirjam, mara żagħżugħa ta' ftit fuq il-għoxrin sena, xirfet minn bieb il-għorfa u qaltlu: "Hawn jien. Xi trid?"~~